

Hva kan reaksjonstid fortelle oss om objektsveksling i norsk?

Merete Anderssen & Marta Velnic

UiT/NTNU

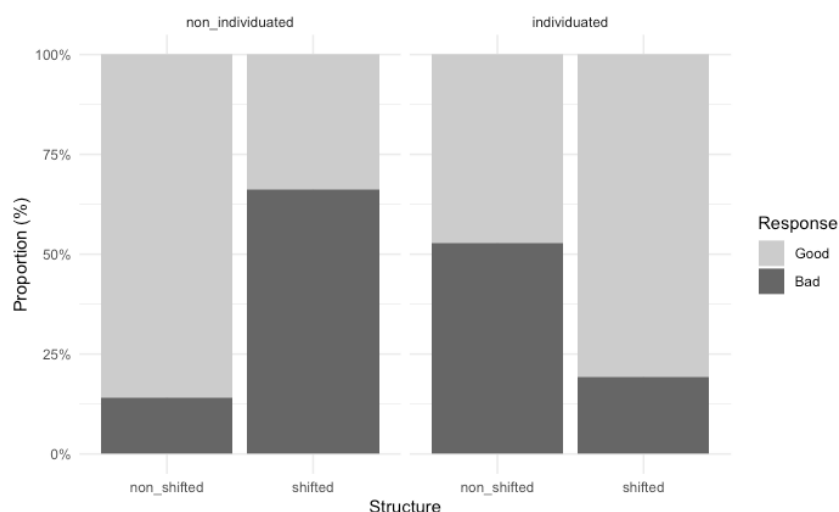
Utgangspunktet for denne studien er motstridige resultater fra produksjonsstudier og studier som bruker akseptabilitetsvurderinger for å teste objektsveksling (OV) av typen illustrert i (1a, b). Studier som har sett på OV i korpusdata (Bentzen et al. 2013; Bentzen 2014) eller i elisiterte produksjonsdata (Lundquist & Tengelsdal 2022) finner en høy grad av OV blant norske talere (87%-95%). I en studie som bruker akseptabilitetsdata, derimot, finner Anderssen et al. (2018) at mens vekslede objekter vurderes som akseptable, er det en forbausende høy tendens til å også akseptere objektspronomen som ikke veksler. Vekslede objekter vurderes i gjennomsnitt til 5,3 på en Likertskala fra 1-6, mens uvekslede vurderes til 3,8. Bentzen (2014) bruker også akseptabilitetsvurderinger, men deltagerne ble bedt om å vurdere setningen som enten god eller dårlig. Også denne studien finner høy grad av aksept for uvekslede objektspronomen, men resultatene er noe usikre ettersom testsetningene mangler kontekstsetninger som kan vise at pronomene ikke skal tolkes som kontrastive, ettersom denne typen pronomen ikke veksler (1c).

Spørsmålet er dermed om uvekslede objekter er akseptable eller ikke. Med dette som utgangspunkt benytter denne studien seg av akseptabilitetsvurderinger av typen god/dårlig. Målet er å teste hvorvidt denne typen respons vil gi en tydeligere forskjell på vurderingen av vekslede og uvekslede objektspronomen når de kommer etter en kontekstssetning. I tillegg måles reaksjonstiden til deltagerne. Det er velkjent at setninger som er ugrammatiske tar lengre tid å prosessere (Becker 2014), noe som bør føre til lengre reaksjonstid når objektet ikke veksler dersom disse er ugrammatiske.

31 morsmålstalere av norsk gjennomførte akseptabilitetsvurderinger av vekslede og uvekslede setninger med objektspronomen og en mengde ulike andre strukturer. Som i tidligere studier blir uvekslede pronomen vurdert som gode i nesten 50% av tilfellene, se Figur 1. Dette viser at uvekslede pronomen i høy grad blir akseptert, uavhengig av responstype. Reaksjonstidene er heller ikke som forventet dersom uvekslede objekter er uakseptable. Tabell 1 viser at reaksjonstiden på uvekslede objektspronomen i hele datamaterialet er noe lengre enn for vekslede (109ms.), men dersom en bare inkluderer forventede svar, tar uvekslede pronomen mye lenger å prosessere (513ms.). Det er altså grunn til å anta at brudd på OV påvirker reaksjonstid, men hovedsakelig når deltagerne også vurderer disse strukturene som uakseptable.

Resultatene diskuteres i forhold til hvorvidt variasjonen i vurderingen av uvekslede pronomen er dialektal eller individuell. Uansett synes det som OV ikke er obligatorisk i norsk, på tross av det sterke preferansen for denne posisjonen i produksjon.

- (1) a. *Han spiste dem ikke.* b. **Han spiste ikke dem.*
c. *Han spiste ikke **dem** (men han spise de andre).*

Figur 1: Respons (god/dårlig) på vekslede og uvekslede pronominal objekter av den relevante typen (1a,b) er til høyre under 'individuated'.

Objektstype	Vekslet		Uvekslet	
	Totalt	Vurdert som GOD	Totalt	Vurdert som DÅRLIG
Objektspronomen (1a,b)	3838	3567	3947	4154

Tabell 1. Reaksjonstider for ulike objektstyper i vekslet og uvekslet posisjon. De grå cellene viser reaksjonstid for alle pronomener i vekslet og uvekslet posisjon, mens de hvite viser reaksjonstid bare for svarene hvor deltagerne vurderte vekslede objekter som gode og uvekslede som dårlige. Forventet riktig ordstilling er markert med fet skrift.

Referanser

- Anderssen, Merete, Kristine Bentzen, Guro Busterud, Anne Dahl, Björn Lundquist & Marit Westergaard. 2018. The acquisition of word order in L2 Norwegian: The case of subject and object shift. *Nordic Journal of Linguistics*, 41(3). 247–274. <https://doi.org/10.1017/S0332586518000203>
- Becker, Misha. 2014. Reaction time as a measure of implicit grammaticality judgement. In Linda Escobar, Vincent Torrence & Teresa Parodi (eds.), *Language processing and disorders*, 12–30. Cambridge Scholars Publishing.
- Bentzen, Kristine. 2014. Object shift. *Nordic Atlas of Language Structures (NALS) Journal*, 1(1). 332–343. <https://doi.org/10.5617/nals.5402>
- Bentzen, Kristine, Merete Anderssen & Christian Waldmann. 2013. Object Shift in spoken Mainland Scandinavian: A corpus study of Danish, Norwegian, and Swedish. *Nordic Journal of Linguistics*, 36(2). 115–151. <https://doi.org/10.1017/S0332586513000218>
- Lundquist, Björn & Eirik Tengedal. 2022. Argument placement in Norwegian. *Nordic Atlas of Language Structures (NALS) Journal*, 7(1). 31–72.